

Tajemství a výklad pohádek

Tři veteráni

Jana Šintáková Michalíková

TAJEMSTVÍ A VÝKLAD
POHÁDEK
TŘI VETERÁNI

Jana Šintáková Michalicová

OBSAH

MOTTO	4
VĚNOVÁNÍ	4
PODĚKOVÁNÍ	4
ÚVOD	5
METODOLOGICKÝ RÁMEC	9
1. TŘI VETERÁNI	43
2. PÝCHA A INFLACE EGA	46
3. PANKRÁC, SERVÁC, BIMBÁC	48
4. ARCHETYP STÍNU	52
5. ZRCADLO STÍNOVÉ ANIMY	54
6. DALŠÍ POSTAVY	59
7. MAGIE DARŮ	62
8. TROJÚHELNÍKOVÁ STRUKTURA	68
9. STROM ILÁN	71
10. ZÁVĚR	75
GLOSÁŘ	80
DODATEK	101
ZDROJE	114

MOTTO

*„Život připomíná pohádku – ale na ruby: šťastný začátek a nedobrý
konec.*

IVAN KRAUS

VĚNOVÁNÍ

Tuto knihu věnuji všem, kteří zaškobrtli.

PODĚKOVÁNÍ

Pavlovi, mému muži, za prostor pro psaní.

Honzovi, mému synu, za trpělivost.

C. G. Jungovi¹ za jeho hluboký vhled do psychiky.

Vyššímu principu za dar psaní, inspiraci a vedení.

V neposlední řadě děkuji **vydavatel**i za realizaci mé knihy.

¹ Poznámka k terminologii: v textu ponechávám jungovské pojmy (*Animus*, *coniunctio*) v jejich původní podobě jako živé symbolické termíny, které se pohybují mezi odborným jazykem a archetypální obrazností, a to zcela záměrně – jako výraz úcty k jejich archetypální povaze.

ÚVOD

Tato kniha se zabývá psychologickým výkladem Werichovy „anti-pohádky“ Tři veteráni, která se pro svůj ironický a netradiční charakter stává parodií na klasickou lidovou pohádku. Čtenář této knihy má příležitost vidět postavy i děj v nečekaně odlišném, symbolickém a psychologickém světě.

Namísto tří mladých a krásných princů zde vystupují tři omšelé vysloužilí vojáci, rajský strom poznání je nahrazen frňákovníkem a ideální princeznu zde nahradila hamižná Bosana s dlouhým nosem. Frňákovník a hruštičky představují méně vznešené symboly než strom poznání a královské jablko, tradičně spojované s poznáním, celistvostí a rajským motivem. Žlutá barva plodů může evokovat potenciál, který však není správně uchopen.

Ústředním motivem příběhu je selhání individuace v důsledku pýchy a pádu hlavních postav, zatímco klasické pohádky často líčí proces ponížení před povýšením. Tři veteráni, představující tři složky psyché, které v ideálním případě spoluvytváří *Bytostné Já*, nespolupracují, ale spíše bojují navzájem. Zde se život ukazuje jako bitevní pole, kde se podstupují životní zkoušky. Pohádkový hrdina se obvykle navrácí domů, získává „království“ a princeznu, ale veteráni individuaci nedokončili – z důvodu neutuchající pýchy a touhy po

moci jim byly kouzelné dary odebrány. Žádná svatba, žádné království.

Co činí můj výklad tří veteránů jedinečným? Výklad směřuje do hloubky více než do šířky a odhaluje skryté významy postav i děje. Text je zde koncipován jako samostatná studie, zároveň však náleží do širšího souboru analýz pohádkových příběhů s názvem Tajemství a výklad pohádek – Velké dědictví duše. V textu této knihy se zaměřuji na interpretaci příběhu o třech vysloužilých vojácích – prostřednictvím jungovské archetypální psychologie, gnostické i východní filozofie, alchymie, religionistiky a zároveň ve světle sefirotického stromu života Ilán. Zaměřuji se na odkrytí životní moudrosti příběhu, která hovoří o pýše a pádu. Dále na odkrytí archetypů, např. archetypu temné *Animy* v postavě princezny Bosany. Okrajově se dotknu i symbolů, např. měšce, klobouku a harfičky. Propojuji různé tradice, protože archetypy a mýty jsou univerzální a prolínají se napříč kulturami. Uvedené duchovní a myšlenkové proudy navracím k jejich společnému prameni – univerzální moudrosti, jak ji chápe perenní filozofie. Můj přístup není jednostranný, ale komplexní a zároveň transdisciplinární. Tvořím tak nový most mezi archetypálními příběhy a duchovními mapami lidské psyché.

Čím se jako autorka odlišuji a vymezuji? Mezi nejvýznamnější průkopníky psychologického výkladu pohádek patří Bruno

Bettelheim, zastánce freudovského přístupu, a Marie-Louise von Franz, dlouholetá spolupracovnice C. G. Junga. Existují příklady, kde se individuální rovina projevuje výrazněji, proto pokud bychom pohádku četli výhradně z kolektivní perspektivy, osobní *Stín* a proces individuace by ustoupili do pozadí. Už samotné pojetí pohádky jako symbolického obrazu individuačního procesu umožňuje její čtení z individuálního hlediska. Tři veteráni začínají na rovině osobní, později se otevírá i rovina kolektivní – ve většině pohádek se obě vrstvy prolínají. Moderní doba odklonem od tradičně kolektivního prožívání vybízí číst symbolické příběhy více na individuální rovině. Po vzoru Roberta Moore pracuji s jungovskou psychologií více z hlediska individuální psyché. Zabývám se pohádkou, jež obsahuje vývojovou linku hrdiny, z hlediska individuální transformace. Campbellův monomýtus ostatně dokazuje, že kolektivní psyché se manifestuje individuálně – v postavě hrdiny. Proto lze symbolické příběhy vnímat nejen jako kolektivní vzorce platné pro lidstvo obecně, ale i jako osobní materiál, který oslovuje jednotlivce.

Stejně jako Jung či Freud se domnívám, že hlubinné porozumění duši nemusí nutně vycházet z akademických institucí, ale z osobní zkušenosti, intuice a pozorování lidské psyché. V širším smyslu jsou za analytiky považováni všichni, kdo se zabývají některou z jejich forem: terapeuti, duchovní, šamani a mnozí ostatní.

Přeji Vám, milí čtenáři, aby Vás na Vaší životní cestě nepotkalo takové zaškobrtnutí, jako Pankráce, Serváce a Bimbáce, ale aby Vás provázela radost z objevování skrytých cest duše a porozumění, jak pohádky odrážejí psychologické a duchovní procesy člověka.

V Praze, květen 2026
Jana Šintáková Michalicová

METODOLOGICKÝ RÁMEC

Abychom mohli hlouběji porozumět symbolice a psychologické interpretaci Tří veteránů, je nejprve třeba stručně představit základní pojmy a koncepty, které tvoří teoretické zázemí tohoto výkladu. Metodologie vychází z jungovské a archetypální psychologie a slouží jako opora pro interpretaci pohádky Tři veteráni. Pochopení těchto pojmů usnadní orientaci v textu a hlubší vhled do symboliky a psychiky, kterou Tři veteráni zprostředkovávají. Teoretickou část je možné přeskočit a vrátit se k ní kdykoli později.

Archetyp – základní vzorec, univerzální psychický obraz či motiv, který se opakovaně objevuje v lidské psyché napříč kulturami i historií. Mezi základní archetypy patří *Anima* (ženský princip v nevědomí muže), *Animus* (mužský princip v nevědomí ženy), *Stín* (nepřijaté a potlačené obsahy v nevědomí) a *Bytostné Já*, které představuje centrum a cíl psychické individuace. Dále uveďme např. *Matka*, *Hrdina* a *Stín*. V této analýze se může konkretizovat například jako temná *Anima* či stínový *Král*. Patří do oblasti kolektivního nevědomí, což znamená, že nepřichází z osobní zkušenosti, ale je jakousi „dědičnou“ psychickou strukturou sdílenou lidmi. Může se dostávat i do vědomí, např. skrze pohádky, sny, umění nebo nečekaným vpádem z nevědomí. Vědomě se s archetypy pracuje

v psychoterapii, ve spiritualitě či v kreativní tvorbě tak, že je lze rozpoznávat, zaujímat k nim postoj, integrovat či transformovat.

Naproti tomu archetypová postava představuje konkrétní narativní projev archetypu v příběhu, v kultuře nebo v individuální zkušenosti: *Hrdina* (Odysseus, Artuš, Superman nebo konkrétně zde Pankrác jako fragment hrdinské trajektorie), *Moudrý stařec* (Merlin, Gandalf, Yoda), *Stín* (Drákula, Darth Vader, Joker nebo stínové království), *Velká matka* (Bohyně Gaia, Panna Marie nebo konkrétně zde princezna Bosana). V další analýze se tyto struktury mohou konkretizovat v postavách tří veteránů, princezny Bosany či krále Pikoly.

Archetypy nejsou statické – mění se, zrcadlí, prolínají a vstupují do konstelací, v nichž pohádkové postavy vzájemně hrají role doplňků s cílem podpořit vývoj hrdiny. Hrdina se setkává s archetypy, které mu chybí – potřebuje je integrovat, aby dosáhl psychické a archetypální úplnosti. Pohádková postava nese současně více archetypálních funkcí. Každý archetyp je ambivalentní – má dva stínové póly: aktivní a pasivní (např. zástupkyně *Velké Matky* Panna Marie v světelném pólu a Baba Jaga v stinném pólu). Mezi dvěma neslučitelnými póly hrdina hledá třetí řešení – zralý střed, Jungovo coniunctio, Buddhovu zlatou střední cestu, která překračuje dualitu světa a tmy.

Tuto trojpolární strukturu archetypů rozpracoval jungiánský analytik Robert Moore ve své knize. Např. nad archetypy *Tyrana* a *Slabocha* stojí zralý *Král* ve své plnosti; nad *Sadistou* a *Masochistou* se tyčí archetyp pravého *Válečníka*; nad bipolárně stínovými póly *Manipulátora* a *Nevíňátka* září *Kouzelník*; *Milovník* ve své plnosti stojí nad bipolárně stínovými podarchetypy *Casanovy* a *Impotentního milovníka*. Zatímco stínové extrémy vedou k rozkladu, zralý archetyp představuje syntézu a transcendentní třetí možnost.

Integrace – není jen intelektuální skrze pochopení významu, ani jen emocionálně-energetická, ale celostní – dotýká se psyché, těla, myslí i ducha. Jung vycházel z předpokladu, že psyché je „energetický systém“. Je-li část osobnosti odštěpena (např. *Stín*, komplex, trauma), vyčleněná část se projevuje skrze symptomy: sny (na symbolické rovině), myšlenky (na intelektuální rovině), afekty (na emoční rovině), somatiku (na tělesné rovině). Skrze integraci se energie navrácí do celku psychické struktury a stává se znovu dostupnou vědomí. Pocitově to může působit jako „návrat síly“, uvolnění, rozšíření prostoru v sobě. Slovo integrace je technický zastřešující pojem pro: tiché vítězství nad inflací archetypu, uvědomění si archetypálního působení bez jeho přijetí, integraci energie, stažení projekcí, iluzí a identifikací, zkrocení dezintegrovaného archetypu a

symbolickou práci (např. s pohádkami, mýty, sny), pojmenování a změnu vzorců chování.

Individuační proces – Jungův ústřední princip vývoje osobnosti, zahrnující nejen cestu do vlastního nitra a k vědomému vztahu s nevědomím, ale i integraci archetypů, nesení osamělosti vlastního postoje, oddělení od slepé identifikace s kolektivem a oproštění od potřeby potvrzení. Jelikož nejhlubší a nejdůležitější setkání je „setkání se sebou samým“, naznačuje, že pramen moudrosti a vedení je uvnitř jednotlivce, nikoli v autoritách. Židovský strom Ilán, Campbellův monomýtus a „cesta hrdiny“ jsou mytologickou paralelou procesu individuace. Individuační cesta není hned cestou hrdiny, ale cestou k hrdinství — tedy k vnitřní celistvosti. Hrdinství není boj se světem, nýbrž hrdinská odvaha čelit vlastnímu nevědomí, čím se nakonec sjednotí protiklady v psyché. Bojovník vítězí pro vlastní ego a slávu, kdežto hrdina bojuje za vyšší principy: řád, spravedlnost, pravdu a lásku. Na individuační cestě je nutno projít různými archetypy jako etapami vnitřního vývoje osobnosti k hrdinství.

Kořeny prastarého duchovního procesu lze nalézt v mytologii a náboženské tradici, kde se objevuje jako hledání celistvosti, spásy nebo osvícení. Proces individuace lze na psychické úrovni definovat jako integraci duše, léčbu a sjednocení vnitřních protikladů. Na symbolické úrovni bývá personifikován alchymistickými postavami

Sol a Luna nebo pohádkovou svatbou krále a královny. Na archetypální úrovni symbolizuje coniunctio středu osobnosti s *Bytostným Já*. A konečně, na spirituální úrovni jde o mysterium coniunctionis – sjednocení s Bohem, s Kosmem, s prapodstatou bytí. Individuace není cesta k dokonalosti, výkon, ale cesta k pravdivosti – nejde jen o dosažení cíle, ale o celý proces.

Stín – v jungovské psychologii je částí osobnosti, obsahující potlačené, nevědomé a tabuizované aspekty ega –vše, co člověk nechce (či nemůže) vědomě přijmout jako součást sebe sama. *Stín* může být negativní povahy (hněv, závist, krutost, touha po moci), ale i pozitivní povahy, tedy živoucí, tvořivé, vitální dary (touha po svobodě, kreativita, krása, radost, hojnost, estetika, sexualita, odvaha). Kdo *Stín* ignoruje či popírá, je jím ovládnut z nevědomí (např. formou projekce na druhé – „*zlo je všude kolem, jen ne ve mně*“). Kdo odštěpený *Stín* vědomě zpracovává, ten jej integruje, a tím i roste. U morálně silných lidí bývá jejich odštěpený *Stín* nejsilnější, mnohdy v podobě nemoci. Kdo si je plně vědom temnoty, jejím destruktivním účinkům se vyhne, a *Stín* využije jako potenciál, tvořivost a energii, přitom negativitu dokáže zpracovat – tu svou i cizí. Integrovat lze pouze dříve potlačený *Stín*. Integrace *Stínu* neznamená destruktivní chování ani programově mechanickou dobrotu – naopak, postačuje dialog se *Stínem* ve formě potenciálu volby, znalosti své schopnosti

být zlý a vědomém zpracování temných aspektů psychiky – zvědomění impulzu bez nutnosti konkrétní čin vykonat, např. psát detektivní romány s kriminální tematikou, svěřit se či umělecky ztvárnit. Dochází k růstu, hlubší integraci a celistvosti – člověk je autentický, živý (ne robotický) a pružný (ne rigidní).

V mýtech a pohádkách se setkání se *Stínem* zobrazuje jako střet s temnou postavou stejného pohlaví – s nepřítelem, příšerou či překážkou, jenž je třeba překonat. Postava opačného pohlaví pak ztělesňuje *Animu* či *Animuse*. *Stín* se týká obou pohlaví a jeho neintegrováný projev může narušit psychickou rovnováhu. Jungovský pojem „integrace“ nepředstavuje upřednostnění jednoho pólu nad druhým, ale lze jej chápat jako propojení dvou pólů do vztahu, který umožňuje vznik syntézy (*coniunctio oppositorum*), jež podporuje vyvážený a funkční psychický celek.

Podle von Franz není žena od svého *Stínu* oddělena v takové míře jako muž – spíše s ním bývá ztotožněná nebo posedlá, zatímco mužův *Stín* se častěji objektivuje navenek: vidí ho v jiných mužích, v rivalovi, v nepříteři. Neindividuovaní lidé nemívají *Stín* integrováný ve vědomí, ale stává se součástí jejich identity, která není eticky zpracovaná. Zatímco zlí lidé *Stín* nosí jako zbroj a dávají jej okázale na odiv, hodní lidé mívají největší *Stín* – potlačené impulzy ve formě zlosti, výčitek, touhy po prosazení – ne proto, že by byli zlí, ale protože *Stín* je potlačený, neprojevený, odštěpený. *Stín* skrytý pod

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Tajemství a výklad pohádek***.
Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.